

Izvorni znanstveni rad

Primljen: 16. listopada 2025.

Prihvaćen: 19. veljače 2026.

Linda Podrug Krstulović, mag. praesc. educ.

Dječji vrtić Marjan, Split

lpkrstulovic@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0003-4524-9803>

izv. prof. dr. sc. Ivana Visković

Sveučilište u Splitu

Filozofski fakultet

iviskovic@ffst.hr

<https://orcid.org/0000-0002-4029-044X>

SIGURNOST PROSTORA DJEČJEG VRTIĆA – PREDUVJET ILI OGRANIČENJE DOBROBITI DJECE RANE I PREDŠKOLSKJE DOBI

Sažetak: Sigurnost djece u ustanovama RPOO-a jedna je od pretpostavki cjelovitog razvoja i dobrobiti djece. Pretpostavlja svakodnevni nadzor prostora, pravodobno reagiranje na rizike, poticanje djece na samozaštitna ponašanja te suradnju s roditeljima. Upitno je koliko sigurnosne mjere (u smislu ograničenja kretanja i motoričkih aktivnosti, nadzora nad djecom i zabrane pojedinih materijala i alata) ograničavaju igrovne aktivnosti djece, prilike za učenje, razvoj samostalnosti i agentnosti djece. Ovaj rad analizira zakonske odrednice zaštite djece u sustavu RPOO-a, procjenu rizika, preventivne mjere i protokole. Istraženo je mišljenje odgojitelja ($N=358$) koji sigurnost prostora dječjeg vrtića procjenjuju kao izrazito značajnu. Kao važne dimenzije izdvajaju preglednost prostora (86,03 %), higijenske uvjete (84,08 %), uklanjanje opasnih predmeta izvan dohvata djece (80,73 %) i osiguravanje materijala nadohvat djeci kako bi se spriječilo penjanje (80,17 %). Nije utvrđena statistički značajna povezanost procjene s dobi i razinom obrazovanja odgojitelja u uzorku.

Glavne riječi: prava djece, preventivni program, rizična igra, sigurno okruženje, zaštita djece

UVOD

Sigurnost je moguće tumačiti kao objektivno stanje u kojem su osoba ili sustav zaštićeni od opasnosti, prijetnji, štete ili neželjenih posljedica, ali i kao

subjektivni osjećaj fizičke, socioemocionalne, ekonomske i/ili zdravstvene, a u novije vrijeme i informacijske, zaštite i izostanka ugroze. Sigurnost pretpostavlja prevenciju (sprječavanje potencijalno opasnih situacija) i reakciju (postupke kao odgovor na ugrozu sigurnosti pojedinca ili sustava). Djeca su osobito rizična skupina koja zahtijeva posebnu sigurnosnu skrb zajednice (Delač Fabris i Rosić-Jakupović, 2023; Hadžikadunić i sur., 2016).

Sigurnost djece u odgojno-obrazovnom kontekstu institucionalnog ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja (dalje RPOO) pretpostavlja kontinuiran proces preveniranja rizika i zaštite djece od fizičkih, emocionalnih i socijalnih ugroza. Pretpostavlja se:

- primjereno prostorno-materijalno okruženje koje optimalno smanjuje mogućnost ozljeđivanja, ispunjava higijenske uvjete te osigurava nadzor i zaštitu odraslih
- socioemocionalno okruženje koje djeci omogućava osjećaj prihvaćenosti, uvaženosti, potpore, suradnje i slobode izražavanja bez straha od negativnih reakcija okruženja (odbacivanje, isključivanje, kažnjavanje).

Pedagoška perspektiva sigurnosti djece rane i predškolske dobi pretpostavlja i inkluzivnost. Inkluzivnost se pritom tumači kao razumijevanje, uvažavanje i prihvaćanje različitosti te osiguravanje mogućnosti jednakopravnog sudjelovanja u odgojno-obrazovnom procesu. To može biti prepoznato na prostornoj i socijalnoj razini. Zagovara se koncept univerzalnog dizajna kao okruženja koje omogućava sudjelovanje i sigurnost sve djece, neovisno o njihovim (razvojnim i psihofizičkim) mogućnostima te (kulturološkoj) pripadnosti (Bouillet, 2019).

Teorije dječjeg razvoja (Erikson, 1963) i psiholoških potreba (Glasser, 1996; Maslow, 1953) tumače sigurnost kao jednu od temeljnih ljudskih potreba i prediktor razvoja. Osjećaj sigurnosti kod djece stvara temelje za stabilan emocionalni i socijalni razvoj te očuvanje psihofizičkog integriteta. Dosljedna i brižna skrb u ranom djetinjstvu preduvjet je izgrađivanja identiteta i osjećaja osobne vrijednosti (samopouzdanja i samopoštovanja) te izgrađivanja kvalitetnih socijalnih odnosa (Erikson, 1963). Istodobno, sigurnost je jedna od temeljnih ljudskih potreba i preduvjet zadovoljenja svih ostalih psiholoških potreba (Glasser, 1996).

Zbog dobi i psihofizičkog statusa djeca su ranjivija nego odrasli. Život u nekvalitetnim uvjetima (siromaštvo i rizik od siromaštva, neprimjereno roditeljstvo, narušen obiteljski status, socijalna deprivacija) povećava rizik ranjivosti djece (Visković, Marušić i Topić, 2023). Izloženost nesigurnosti u socijalnom, ali i fizičkom okruženju, izostanak stabilnosti i predvidljivosti mogu narušiti emocionalnu ravnotežu djeteta i ograničiti socijalne interakcije te se negativno odraziti na cjelovit razvoj djece (Višnjić-Jevtić i Visković, 2021). Institucionalni RPOO ne može kompenzirati sve rizike uvjeta odrastanja,

ali može doprinijeti osobnoj, socijalnoj i obrazovnoj dobrobiti djece rane i predškolske dobi. Doživljaj dječjeg vrtića kao sigurnog mjesta omogućava djetetu usmjerenost na socijalne interakcije, igru, istraživanje i učenje (Glasser, 1996; Maslow, 1954).

Sigurnosne mjere u RPOO-u pretpostavljaju definirana pravila, postupke i organizacijske aktivnosti kojima se djeca štite od potencijalnih rizika i u kriznim situacijama. Sigurnosni su protokoli unaprijed razrađeni hodogrami postupanja u pojedinim situacijama koje su, potencijalno ili realno, ugrožavajuće za djecu, ali i drugo osoblje uključeno u odgojno-obrazovni proces. Protokolima se primjerice reguliraju način prihvata djece u ustanovu, postupanje u slučaju ozljeda, zaštita od zaraznih bolesti te sprječavanje nasilja i zlostavljanja.

Veselinović (2010) smatra da se sigurnosne mjere trebaju usmjeriti na: fizičke mjere okruženja, očuvanje i unaprjeđenje zdravlja djeteta, psihosocijalne mjere koje omogućuju sigurno ozračje te aktivnosti kojima se potiče razvoj djetetove samozaštite i samoočuvanja. Istraživanje je pokazalo kako djeca predškolske dobi razlikuju izvore opasnosti i strategije ponašanja ovisno o situaciji (dom, vrtić, cesta, igralište). Prepoznaju tko su opasne osobe i osobe od povjerenja, ali različito doživljavaju pojam sigurnosti (Veselinović, 2010).

Svrha integriranja sigurnosnih mjera u odgojno-obrazovni proces je zaštita djece. Istodobno, sigurnosne mjere trebaju djeci omogućiti, a ne ograničavati, slobodu kretanja, istraživanja, izražavanja i učenja. Prostor u kojem djeca svakodnevno borave može imati visok obrazovni potencijal (Fushtei i Sarancha, 2023; Bobbio, 2019). Kretanje i razvoj pokreta povezani su ne samo s tjelesnim zdravljem nego i s kognitivnim razvojem. Motoričke aktivnosti mogu doprinijeti konkretizaciji apstraktnih pojmova (Spaulding i sur., 2010). Povezivanje pokreta, istraživanja i stvaralaštva potpomaže razvoj samoregulacije, koncentracije i razvoj sposobnosti rješavanja problemskih situacija (Gagen i Getchell, 2006). Opravdano je zaključiti da unutrašnji i vanjski prostor dječjeg vrtića, oprema, igre i materijali trebaju biti funkcionalni i prilagođeni razvojnim mogućnostima djece, ali i usmjereni prema zoni idućeg razvoja (Paris, 2020). Sigurnost uvjeta boravka treba biti prediktor razvoja potencijala djece. Takav stav potencira važnost povezanosti znanstveno egzaktnih pokazatelja uloge okruženja za učenje i cjelovit razvoj djece s iskustvima praktičara.

Beaulieu i Beno (2024) naglašavaju važnost uravnoteženosti sigurnosti i rizične igre za cjelokupni razvoj djece. Sandseter i suradnici (2021) tumače rizičnu igru kao uzbudljive i nepredvidljive aktivnosti djece koje imaju objektivni rizik (manjih) ozljeda. Istraživanja pokazuju da rizična igra pridonosi tjelesnom (povećana tjelesna aktivnost, razvoj motoričkih vještina i procjene uvjeta i mogućnosti, jačanje imuniteta) i mentalnom zdravlju djece (smanjenje stresa, jačanje samopouzdanja, otpornosti i socijalnih vještina).

Socijalne interakcije tijekom rizične igre mogu doprinijeti socioemocionalnom razvoju djece u smislu razvoja suradničkih ponašanja, osjećaja pripadnosti, rješavanja problemskih situacija i sukoba te procjene rizika. Rizična igra omogućava djeci istodobno istraživanje potencijalno opasnih situacija i materijala te testiranje osobnih mogućnosti (spretnosti, brzine, rješavanja problemskih situacija...). Pritom je potrebno razlikovati rizik (koji dijete može procijeniti i kontrolirati) od opasnosti (koju ne može prepoznati ili upravljati njome). Pojedini autori (Maleš, Milanović i Stričević, 2005) kao opasnosti izdvajaju otvorenu vatru i zapaljive predmete, staklene površine, pristup sitnim predmetima, oštre rubove namještaja, vruće predmete, mogućnost penjanja na visoke površine. Međutim, autorica Slunjski (2012) smatra da su najopasnije situacije i predmeti s kojima djeca nemaju iskustvo.

Pretjerana zaštita i isključivo fokusiranje na sprječavanje svih rizika i mogućih ozljeda djece mogu ograničiti njihovo učenje i dobrobit igre. Pedagogija usmjerena na dijete, njegove potrebe i pravo na sudjelovanje u osobnom odgoju i obrazovanju, sugerira uravnoteženost stvaranja uvjeta koji omogućavaju cjelovit razvoj i prevenciju mogućih ozljeda uklanjanjem opasnosti, ali ne i uklanjanjem (svih) rizika. Štoviše, preporučuje se pružanje (relativno rizičnih) prilika primjerenih dobi, sposobnostima i kontekstu djeteta (Beaulieu i Beno, 2024). Savjetuju se i promjene komunikacijskog pristupa. Primjerice, umjesto zabrana („ne smiješ se penjati”) potrebno je poticati procjenu rizika i mogućih ishoda („do kuda se možeš popeti, kako se možeš štititi”). Od praktičara se očekuje pripremiti i osigurati prirodne i fleksibilne materijale te vrijeme za slobodnu igru (Clark, 2022). Sandseter i suradnici (2021) smatraju da bez sudjelovanja u rizičnoj igri djeca ne mogu razviti primjerenu samostalnost i odgovorno odlučivanje. Od javne obrazovne politike te stručnjaka – praktičara očekuju se zato infrastrukturna i procesna rješenja u okviru paradigme „sigurni koliko je potrebno” umjesto „sigurni koliko je moguće”.

Clark (2022) naglašava važnost boravka djece u prirodnom okruženju i neposredni osobni doživljaj rizika kao polazišta za igru i učenje. Izostanak rizika (primjerice, stijene, stabla), ali i prevelik nadzor odraslih ograničavaju aktivnost djece (Sahlberg i Doyle, 2024). Slobodno korištenje prostora i izbor aktivnosti, uključujući i potencijalno rizične aktivnosti i materijale, mogu se tumačiti i kao pravo djece (Višnjić-Jevtić, Sadownik i Engdahl, 2021).

Istraživanje Višnjić-Jevtić i Panić (2020) pokazalo je kako odgojitelji češće od roditelja potiču djecu na aktivnosti koje uključuju rizik te pokazuju veće povjerenje u dječju sposobnost samoočuvanja. Moguće da odgojitelji, slijedom iskustva i stručnosti, imaju veće povjerenje u sposobnosti djece. Roditelji su oprezniji, osobito kada je riječ o upotrebi potencijalno opasnih alata poput čekića, čavala ili noža. To je, osim straha za sigurnost djece, moguće pripisati i nedovoljnom povjerenju u djecu. Analiza sociodemografskih obilježja

pokazala je da viša razina obrazovanja i odgojitelja i roditelja korelira s liberalnijim pristupom rizičnoj igri (Višnjić-Jevtić i Panić, 2020).

Triangulacija nalaza znanstvenih istraživanja i prakse RPOO-a u cilju cjelovitog razvoja djece usmjerava na uravnoteženost potrebe za sigurnošću i za slobodom. Uvažavanje razvojnih specifičnosti i prirodne ranjivosti djece, u kontekstu specifičnih uvjeta pojedinog socijalnog i prostorno-materijalnog okruženja, pretpostavlja suradnički odnos svih dionika procesa (Towner i Towner, 2001) uključujući i djecu (UNICEF, 2001). Zato Paris (2020) naglašava da sigurnost djece nije ishod pojedinačnih pravila, nego zajedničke odgovornosti svih odraslih u sustavu RPOO-a, uključujući i roditelje. Naglašava potrebu aktivnog nadzora prostora, socijalnog okruženja i (potencijalno rizičnih) aktivnosti djece, predviđanje njihovih potreba i reakcija. Zalaže se za kulturu sigurnosti koja treba uravnotežiti odnos zaštite i razvoja. Ovo je u suglasju sa stavovima da je sigurnost djece ishod suradničkih odgovornih ponašanja koja djeci pružaju zaštitu, a roditeljima povjerenje (Jelašić, 2007).

ZAKONODAVNI I STRATEŠKI OKVIR ZAŠTITE DJECE U RPOO-U U REPUBLICI HRVATSKOJ

Konvencija o pravima djeteta (UN, 1989) temeljni je međunarodni dokument koji jamči sva prava djece, uz obvezu država da ih poštuju, štite i ostvaruju. *Poveljom o temeljnim pravima EU-a* (2006) djeci se jamči pravo na zaštitu i skrb kao prediktor njihove dobrobiti. Svi zakonski propisi i dokumenti – *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj* (2015) kao i odgojno-obrazovni kurikulumi na razini pojedine ustanove – trebaju biti usklađeni s *Konvencijom o pravima djeteta* (UN, 1989) i ostalim obvezujućim međunarodnim ugovorima koje je Republika Hrvatska ratificirala.

Svi zakonski propisi u Republici Hrvatskoj usmjereni su na strukturiranje sigurnog, poticajnog i podržavajućeg, prostorno-materijalnog i socijalnog, okruženja za djecu. *Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju* (2022) navodi zdravstvenu zaštitu, prehranu i socijalnu skrb, kao i zaštitu dobrobiti djece, koja se ostvaruje u dječjim vrtićima, i implicira sigurnost iako je izričito ne spominje. *Program zdravstvene zaštite djece, higijene i pravilne prehrane djece u dječjim vrtićima* (2002, 2006, 2007), osim zdravstvene i higijenske zaštite te prehrane, navodi važnost sigurnog namještaja (stabilnost, zaobljeni rubovi, netoksični materijali i boje), zdravstveno i konstrukcijski ispravnih igračaka te dovoljne količine higijenskih potrepština za djecu. *Državni pedagoški standard ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja* (dalje DPS, 2008, 2010) determinira prostorne, higijensko-tehničke, materijalne i kadrovske uvjete, s naglaskom na sigurnost. Upozorava se na potrebu za čistim i redovito održavanim unutrašnjim prostorno-materijalnim i vanjskim okolišem i uklanjanjem opasnih predmeta izvan dohvata djece.

DPS (2008, 2010) jasno definira higijensko-tehničke uvjete za prostore te mjerila za opremu, didaktička sredstva i pomagala koja moraju biti sigurna, certificirana i primjereno prilagođena dobi djece. Soba dnevnog boravka (dalje SDB) treba imati površinu od minimalno 5 m² u jaslicama i minimalno 3 m² po djetetu u vrtićkoj skupini. Vanjski prostori namijenjeni djeci trebaju biti ograđeni, fizički zaštićeni od mogućih opasnosti te sadržavati zelene površine koje osiguravaju i osunčane i hladovite dijelove za igru. Igrališta trebaju imati površinu najmanje 15 m² po djetetu. Oprema i igrala na dvorištu (vanjski prostori) trebaju biti stabilni, redovito održavani i primjereni dobi djece. Treba biti osiguran pristup pitkoj vodi i vodi za igru.

Mjerila za broj djece u odgojno-obrazovnim skupinama izravno pridonose sigurnosti. Regulirani broj djece u redovitom programu ovisi o dobi djece i uključenosti djece s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama. Odgojne skupine, prema *DPS*-u (2008, 2010), mogu imati od pet djece (u dobi od šest do navršених 12 mjeseci) do 25 djece (u godini pred polazak u osnovnu školu). Uključivanjem djeteta s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama broj djece u skupini smanjuje se za dva do četiri djeteta. Sigurnosti djece dodatno mogu doprinijeti smjernice za broj odgojitelja, stručnih suradnika i ostalih radnika u odnosu na broj djece u odgojnoj skupini. Svi dionici procesa, uključujući stručne suradnike, trebali bi sudjelovati u prilagodbi prostora i aktivnosti sigurnosnim i razvojnim potrebama djece. Tehničko i pomoćno osoblje trebalo bi osiguravati čistoću, ispravnost i funkcionalnost prostora, čime se dodatno smanjuje rizik od ozljeda i zdravstvenih poteškoća (*DPS*, 2008, 2010).

Naputkom Ministarstva znanosti i obrazovanja (2007) uvedena je obveza izrade sigurnosno-preventivnih mjera i protokola postupanja za krizne situacije na razini pojedine ustanove. Sigurnosni i zaštitni programi definiraju mjere zaštite sukladno autentičnim uvjetima pojedine ustanove te protokole postupanja u potencijalno rizičnim situacijama. Naglasak je na razvoju samozaštitnih vještina, stručnom usavršavanju djelatnika te suradnji s roditeljima i lokalnom zajednicom (Seme Stojnović i Vidović, 2007).

Izradi sigurnosnih i zaštitnih programa prethode procjena rizika i identifikacija potencijalno opasnih situacija poput situacija u kojima dolazi do ozljeda, zaraznih bolesti i prirodnih ugroza (*Zakon o zaštiti na radu*, 2014, 2018; *Pravilnik o izradi procjene rizika*, 2014). Preventivne mjere uključuju fizičku i tehničku zaštitu (ograde, kontrolirani ulazi, sigurnosne brave), osiguranje sanitarnih i prehrambenih uvjeta te redovitu kontrolu ispravnosti opreme i prostora (*DPS*, 2008, 2010). Nalaže se obuka zaposlenika iz područja prve pomoći, evakuacije i protupožarne zaštite (*Zakon o zaštiti od požara*, 2010, 2022). Edukacija i razvoj samozaštitnih kompetencija djece provode se na način primjeren njihovoj dobi i psihofizičkom statusu – kroz igru, priče i simulacije. Potiču se samostalnost, agentnost i samopoštivanje djece bez potenciranja emocionalne nesigurnosti (strah od ozljeda, prirodnih ugroza...).

Protokoli postupanja u kriznim situacijama uključuju protokole za evakuaciju u slučaju požara, potresa ili drugih izvanrednih događaja (*Zakon o civilnoj zaštiti*, 2015, 2018, 2020, 2021, 2022). Svaka ustanova dužna je imati plan evakuacije i označene evakuacijske putove, imenovati odgovorne osobe te organizirati i provoditi redovite vježbe evakuacije u suradnji s nadležnim službama. Uloge i odgovornosti zaposlenika (ravnatelja, stručnog i pomoćnog osoblja) jasno su definirane. Roditelji trebaju biti informirani o pravilima i postupcima te uključeni u edukacije ili krizne simulacije, čime se potiče zajednička odgovornost za dobrobit djece. Sustav se oslanja na kontinuirano praćenje i evaluaciju, što uključuje dokumentiranje nezgoda, redovitu provjeru protokola i ažuriranje plana prema novim okolnostima i propisima.

U praksi RPOO-a zamjetna su odstupanja od zakonske regulative. Pravobraniteljica za djecu (2024) upozorava na brojne pritužbe roditelja u vezi sa sigurnosnim, prostornim i organizacijskim uvjetima rada u RPOO-u. Pritužbe se najčešće odnose na prekoračenje propisanog broja djece u skupinama i prostornih uvjeta boravka djece te neprikladno prostorno okruženje objekata dječjeg vrtića (blizina prometnica i/ili odlagališta smeća). No, pojedine pritužbe roditelja mogu se tumačiti kao konformizam roditelja oprečan sigurnosti djece. Primjerice, prigovor na „stroga” pravila kućnog reda, zaključavanje vrata i raspored prehrane. Pojedini sigurnosni programi izvan Hrvatske, primjerice *Monnet International School* (2018), osim odgovornosti RPOO-a, naglašavaju i odgovornost roditelja. Od roditelja se očekuju obvezno poštivanje protokola dovođenja djece u vrtić i preuzimanja iz vrtića te uvažavanje zdravstvenog statusa djeteta koji ne smije biti ugrožavajući za dijete i/ili vršnjake.

Slijedom pojedinih kriznih situacija (neovlašten ulaz u odgojno-obrazovne ustanove i napad na djecu) početkom 2025. godine donesen je *Protokol o kontroli ulaska i izlaska iz školskih ustanova*. Njime nisu obuhvaćeni objekti RPOO-a te nije obavljena sigurnosna procjena potencijalne ugroze. Praksa je, nažalost, pokazala da formalno poštivanje protokola, primjerice, neselektivno zapošljavanje zaštitara, ne pridonosi sigurnosti i dobrobiti djece.

Pojedina istraživanja ukazuju da dio roditelja od dječjeg vrtića primarno očekuje sigurnost djece dok su oni na radnom mjestu (Seme Stojnović i Vidović, 2007). Poštivanje zakonskih odrednica i sustavan razvoj kvalitete odgojno-obrazovnog procesa mogu doprinijeti sigurnosti okruženja koje djeci pruža zaštitu, a roditeljima povjerenje (Visković, Višnjić-Jevtić i Marušić, 2022). Istodobno istraživanja ukazuju na nužnost razvoja samozaštitnih kompetencija djece (Kožul i Car, 2007) te sinergiju suradnje svih dionika odgojno-obrazovnog procesa, praktičara i roditelja (Jelašić, 2007).

Seme Stojnović i Vidović (2007) ističu da su sigurnosni, zaštitni i preventivni programi značajni za kvalitetan rad ustanova RPOO-a. No sigurnosni, zaštitni i preventivni programi i protokoli nisu samodostatni.

Child Safety Good Practice Guide (MacKay i sur., 2006) pruža pregled učinkovitih strategija za prevenciju nenamjernih ozljeda djece utemeljenih na dokazima i prilagođenih praksi. Promiče se tzv. *dobra praksa*, koja se definira kao strategija koja je evaluirana i pokazala učinkovitost, ima snažnu stručnu potporu i egzaktnost te je primjenjiva u stvarnim uvjetima. Sugerira se poticanje razvoja samozaštitnih kompetencija djece, educiranje zaposlenika za suočavanje s kriznim situacijama i stresom te suradnja s roditeljima i lokalnom zajednicom.

Slijedom navedenog, opravdano je istražiti prepoznatljivost sigurnosnih elemenata u praksi RPOO-a. Ovaj rad, uz teorijsku analizu relevantnih izvora, daje pregled nalaza istraživanja mišljenja odgojitelja u sustavu RPOO-a o sigurnosti boravka djece u dječjim vrtićima, primjerenosti prostora i *dobroj praksi*. Cilj je istraživanja steći uvid u mišljenje praktičara o postojećim i željenim sigurnosnim uvjetima te preventivnim i zaštitnim mjerama u dječjem vrtiću. Prikupljene i obrađene podatke moguće je upotrebljavati za izradu smjernica za pedagoški opravdane sigurnosne mjere u RPOO-u. Pretpostavljeno je da nema statistički značajne povezanosti procjene odgojitelja s njihovom dobi i radnim iskustvom. Istodobno se pretpostavlja razlika procjene odgojitelja u odnosu na razinu obrazovanja. Triangulacija nalaza istraživanja s relevantnim znanstvenim izvorima može omogućiti prepoznavanje distinkcije između znanstveno utemeljenih procjena odnosa optimalnih sigurnosnih i razvojnih uvjeta boravka djece u dječjim vrtićima u odnosu na osobne paradigme odgojitelja.

METODOLOGIJA

Istraživanje je provedeno u fizičkom okruženju ustanova RPOO-a, uz suglasnost ravnatelja ustanova. Sudjelovanje u istraživanju bilo je dragovoljno, a svi ispitanici informirani su o njegovoj svrsi. Uz informirani pristanak, ispitanicima je zajamčena anonimnost i pravo na odustajanje od istraživanja.

Prikupljeni podatci obrađeni su primjenom statističkog programa *Statistical Program for Social Scientists 25* (SPSS 25). Za potrebe opće deskripcije izračunane su mjere centralne tendencije (aritmetička sredina) i mjere raspršenja (standardna devijacija, frekvencije). Mjerama inferencijske statistike istražena je moguća povezanost dobi i razine obrazovanja sudionika istraživanja s procjenom koju pridaju važnosti sigurnosnih mjera u dječjem vrtiću.

Istraživački instrument

Upitnik mišljenja odgojitelja o sigurnosti djece u dječjem vrtiću UP-MOPAR dio je istraživanja o primjerenosti prostorno-materijalne strukturiranosti i uređenja dječjeg vrtića. Istraživački je instrument konstruiran,

na osnovi analize relevantne literature, za potrebe istraživanja. Sadrži nezavisne varijable (sociodemografska obilježja, razina obrazovanja, vrsta i središte osnivača ustanove RPOO-a) i skalu procjene važnosti ili suglasnosti (17 čestica). Procjena je bila moguća na 5-stupanjskoj skali Likertova tipa s neutralnom točkom, pri čemu je 1 najniža, a 5 najviša razina procjene. Ispitanici su imali mogućnost argumentiranja procjene i dopune iskaza.

Pouzdanost instrumenta utvrđena je primjenom Cronbach's Alphe ($\alpha = ,857$) i primjerena je za ovu vrstu istraživanja.

Uzorak

Uzorkom je obuhvaćeno 358 odgojitelja u Splitsko-dalmatinskoj (dalje SDŽ) i Šibensko-kninskoj županiji (dalje ŠKŽ). Uzorak je obuhvatom reprezentativan za populaciju. Uzorkom su obuhvaćena samo dva (0,7 %) odgojitelja muškog spola pa taj podatak nije uziman u daljnju obradu. Podatak je indikativan za rodnu strukturu populacije odgojitelja u Republici Hrvatskoj. Prema dostupnim podacima *Državnog zavoda za statistiku* (dalje DZS, 2025), u Hrvatskoj je u sustavu RPOO-a 1,02 % odgojitelja muškog spola

Prosječna je dob ispitanika 41,55 godina ($SD = 11,62$). Ispitanici imaju prosječno 18,5 godina radnog staža u rasponu od početnika do 23 godine staža. Mod je 15 godina. Većina ispitanika su prvostupnici RPOO-a ($N = 216$; 60,34 %). Uzorkom su obuhvaćene tri osobe koje imaju srednju stručnu spremu, što je 0,84 % uzorka, pa taj podatak nije uziman u daljnju obradu. Prema podacima DZS-a (DZS, 2025), uzorak je reprezentativan prema razini obrazovanja.

Apsolutna većina ispitanika ($N = 328$; 91,62 %) radi u dječjim vrtićima čiji je osnivač jedinica lokalne samouprave. Po 15 ispitanika (4,19 %) radi u ustanovama čiji je osnivač vjerska zajednica i fizičke ili pravne osobe. Ova je struktura osnivača dječjih vrtića reprezentativna za populaciju (DZS, 2025). Većina ispitanika radi u gradovima ($N = 347$, 96,93 %), a samo pet ispitanika (1,4 %) živi u manjim mjestima. Struktura uzorka ukazuje na urbano stanovanje sudionika istraživanja, pa podatci nisu uzimani u daljnju obradu.

Opravdano je zaključiti da je uzorak reprezentativan u odnosu na strukturu (spol i razinu obrazovanja sudionika, vrstu osnivača ustanova RPOO-a) i veličinu populacije (Cohen i sur., 2007).

REZULTATI I RASPRAVA

Obradeni podatci prikupljeni ovim istraživanjem ukazuju na to da većina ispitanika *sigurnost prostora* u kojima djeca borave smatra iznimno važnom ($M = 4,78$; $SD = 0,483$). Kao prediktore sigurnog boravka u dječjem vrtiću procjenjuju smještaj prostora u kojem borave djeca u prizemlju zgrade ($M = 4,08$; $SD = 1,74$). Kao važne čimbenike sigurnosti izdvajaju i *smještaj dječjeg vrtića u samostojećim objektima* ($M = 4,54$; $SD = 0,74$), *zaštićene visokom*

ogradom ($M = 4,45$; $SD = 0,82$) te *strogo kontroliran ulaz u objekt* ($M = 4,77$; $SD = 0,55$). Zalažu se za postavljanje tartan podloge u dvorištu dječjeg vrtića ($M = 4,31$; $SD = 0,89$) kako bi se prevenirale ozljede djece. Ovi podatci koreliraju sa starijim izvorima koji sugeriraju visoke prostorne sigurnosne standarde kojima se preveniraju moguće ozljede djece (Towner i Errington, 2004), ali ne i sa strategijama razvoja samozaštitnih kompetencija djece (MacKay i sur., 2006).

Odgovitelji u uzorku posebno naglašavaju važnost *preglednosti* ($M = 4,91$; $SD = 0,34$; $N = 308$; 86,03 %). Procjenjuju da svi prostori u kojima borave djeca trebaju biti *vidljivi odgojiteljima* ($M = 4,52$; $SD = 0,64$), primjerice predsobla trebaju biti vidljiva iz sobe dnevnog boravka. Prema argumentiranim iskazima ispitanika, najveći je nedostatak otežana vidljivost djece u sanitarijama. Često sanitarni prostori ne omogućuju vizualni kontakt s prostorom dnevnog boravka. Ovaj podatak može se tumačiti kao potreba odgojitelja za osiguravanjem uvjeta boravka djece, osobito rane dobi, ali i kao potreba za nadzorom i svojevrsnom direktivnosti prema djeci. Sahlberg i Doyle (2024) naglašavaju da veći nadzor odgojitelja smanjuje dječju agentnost i slobodu istraživanja, izražavanja i igre. Istodobno je upitno je li nepreglednost prostora posljedica neadekvatnog arhitektonskog rješenja zgrade i veličine SDB-a, opremljenosti preglomaznim namještajem i/ili prekobrojnog upisa djece kršenjem propisanog *DPS-a* (2008, 2010).

Preglednost prostora ponekad se može poboljšati primjerenim prostorno-materijalnim uređenjem i prestrukturiranjem centara aktivnosti. Odgovornost za to pripisuje se odgojiteljima, što može značiti i zanemarivanje perspektive djece. Prema istraživanju Burić (2006), glavne prednosti strukturiranja prostora i opremljenosti materijalima jesu prilagođenost dječjem uzrastu i oblikovanje sukladno sigurnosnim preporukama (primjerice, zaobljene ivice namještaja, nedostupnost potencijalno opasnih alata kojima djeca ne znaju rukovati). Kao nedostatak postojećih prostora dječjih vrtića ističe se ograničena mogućnost promjene, prenamjene i funkcionalnosti prostora i opreme. Takva, ponajprije arhitektonska, rješenja prostora dječjeg vrtića oprečna su konceptu univerzalnog dizajna (Clark, 2022).

Sudionici istraživanja zamoljeni su izraziti suglasnost s elementima prostora koji jamče sigurnost djece u dječjem vrtiću (Tablica 1.). Njihova procjena korespondira sa sigurnosnim mjerama naznačenima u *DPS-u* (2008, 2010). Štoviše, pojedina istraživanja pokazuju da su ozljede u prostoru glavni uzrok pobola i smrtnosti djece, s najvećom učestalošću u istočnoj Europi te bivšem SSSR-u (Towner i Errington, 2004). Nažalost, nema dostupnih relevantnih sumativnih podataka o ozljedama djece u dječjim vrtićima u Hrvatskoj, iako bi se o tome trebala voditi evidencija na razini pojedine ustanove.

Tablica 1.*Suglasnost odgojitelja sa sigurnosnim određenjima prostora dječjeg vrtića*

Prostor u kojem djeca svakodnevno borave treba:	n	%
biti pregledan	308	86,03
biti higijenski održavan	301	84,08
držati opasne predmete izvan dohvata djece	289	80,73
držati materijale nadohvat djeci da se ne penju	287	80,17
imati zaštićene električne utičnice	273	76,26
sadržavati netoksične materijale	250	69,83
imati namještaj sa zaobljenim rubovima	245	68,44
biti s niskim pregradama	217	60,61
sve navedeno.	162	45,25

Apsolutna većina ispitanika ističe potrebu da *opasni predmeti budu izvan dohvata* djece, a istodobno smatraju važnim *postavljanje materijala na razini dostupnoj djeci kako bi se spriječilo penjanje* (Tablica 1.). Ovi podatci, iako svjedoče o usmjerenosti odgojitelja na sigurnost djece, dijelom se mogu problematizirati s pedagoškog aspekta razvojnih potreba djece. Primjerice, materijali bi trebali biti dostupni kako bi potaknuli istraživanje i izražavanje (Slunjski, 2012). Udaljavanje materijala od djece ograničava njihovu samostalnost i agentnost (Sahlberg i Doyle, 2024; Clark, 2022). Razlog za postavljanje materijala izvan dohvata djece ne bi smio utjecati na ograničavanje motoričkih aktivnosti djece, koje doprinose njihovu cjelovitom razvoju (Slunjski, 2012).

Prema istraživanju Plevnika (2011), odgojitelji trčanje i igre hvatanja vrednuju kao najpopularnije aktivnosti djece te ih – unatoč učestalosti ozljeda – ne doživljavaju opasnim. Suprotno tome, *penjanje* smatraju najopasnijim temeljnim motoričkim obrascem, iako je ono, uz puzanje, ključno za motorički razvoj (Plevnik, 2011). Suvremeni način života i strah odraslih od padova djece doveli su do ograničavanja i zanemarivanja aktivnosti penjanja djece, čime se propušta iskorištavanje doprinosa penjanja skladnom razvoju djece i dugoročnoj prevenciji ozljeda. Uloga suvremenog odgojitelja pomiče se s izravnog poučavanja na promatranje i podršku te poticanje aktivnog učenja djece uz osiguravanje raznovrsnih, kvalitetnih i stalno dostupnih materijala koji potiču dječju znatiželju i istraživanje (Sindik, 2008; Slunjski, 2012). Premda je *penjanje* prirodna i važna razvojna potreba djece, nalazi ovog

istraživanja pokazuju da odgojitelji smatraju važnim postavljanje materijala na razinu dostupnu djeci upravo kako bi se *spriječilo penjanje*. Ovakav pristup može, nenamjerno, dovesti do ograničavanja penjanja kao aktivnosti umjesto diferenciranog pristupa koji razlikuje opasne od razvojno poticajnih situacija. Upitna je prevladavajuća sigurnosna paradigma u kojoj dominira logika izbjegavanja rizika umjesto promišljenog upravljanja njime. Uklanjanjem prilika za penjanje djeci se uskraćuje mogućnost razvoja motoričkih vještina, prostorne orijentacije, samopouzdanja i sposobnosti procjene vlastitih granica. Teorija *rizične igre* naglašava važnost omogućavanja izazova u kontroliranim uvjetima, pri čemu se sigurnost ne definira potpunim uklanjanjem potencijalno rizičnih aktivnosti, nego stvaranjem uvjeta u kojima djeca mogu istraživati, isprobavati i razvijati se uz minimiziranje stvarnih opasnosti (Sandseter i sur., 2021). Problem stoga nije u samom penjanju, nego u nedostatku prilika koje bi djeci omogućile sigurno penjanje te odraslima pružile uvjerenje da je takva aktivnost konstruktivan dio odgojno-obrazovnog procesa. Budući da odgojitelji češće od roditelja potiču djecu na aktivnosti koje uključuju rizik (Višnjić-Jevtić i Panić, 2020), trebalo bi dodano istražiti jesu li stavovi roditelja razlog rezerviranosti odgojitelja prema rizičnoj igri.

Sigurnost obuhvaća i upotrebu *netoksičnih materijala*, što prepoznaje apsolutna većina ispitanika. Hauptman i Woolf (2017) ističu da su djeca pod većim rizikom ingestije okolišnih toksina zbog manje tjelesne mase, blizine izvora kontaminacije i češćeg stavljanja predmeta u usta i gutanja. Kao glavni izvori toksina prepoznaju se kontaminirana voda, hrana i prašina te proizvodi poput igraćaka, namještaja, začina i biljnih pripravaka. Najčešći toksini (olovo, arsen, živa, PFAS, pesticidi, PBDE, bisfenol A, ftalati, formaldehid) povezani su s razvojnim, neurološkim, hormonskim i drugim zdravstvenim poteškoćama djece (Jovančević, Školnik Popović i Jovančević, 2015).

Nalazi ovog istraživanja potvrđuju da ispitanici sigurnost prostorija doživljavaju kao jedan od značajnih čimbenika sigurnosti djece u RPOO-u. Naglasak stavljaju na preglednost, čistoću, uklanjanje potencijalnih opasnosti i primjenu sigurnih materijala, poglavito unutrašnjih prostora.

Sudionici istraživanja imali su mogućnost dopune i argumentiranja procjene. Većina ih naglašava nedostatke prostornog planiranja objekta dječjeg vrtića. Navode kako su često zanemareni praktični i funkcionalni aspekti prostora, poput visine stropova i akustike, energetske učinkovitosti te mogućnosti prirodnog prozračivanja. Sve češće se u SDB-u ugrađuju staklene stijene bez otvora ili krovni prozori koji se smiju otvarati samo u slučaju požara što uvelike ograničava mogućnost prozračivanja. To ukazuje na važnost arhitekture dječjeg vrtića, koja može doprinijeti sigurnosti unutrašnjeg i vanjskog prostora dječjeg vrtića, kretanja i vidljivosti djece. Zastupljenost ekološki opravdanih konstrukcijskih materijala te uravnoteženost svjetla, ventiliranja i biofilnih elemenata izravno mogu doprinijeti sigurnosti i zdravlju

djece. Opravdano je zaključiti o nužnosti suradnje arhitekata i pedagoga – praktičara. Arhitektura dječjeg vrtića, uz estetsku i funkcionalnu dimenziju, ponajprije treba odgovoriti na sigurnosno-pedagoške zahtjeve. No to ne umanjuje važnost pedagoških paradigmi praktičara.

Istražena je procjena sudionika istraživanja o pojedinim sigurnosnim elementima u prostoru u odnosu na njihovu razinu obrazovanja (Tablica 2.). Primjenom jednosmjerne analize varijance ANOVA testom nije utvrđena statistički značajna razlika procjene ($p > ,05$) među podgrupama uzorka prema razini obrazovanja.

Tablica 2.

Sigurnost prostorija u kojima dnevno borave djeca prema razini obrazovanja ($p > ,05$)

Sigurnost prostorija u kojima djeca dnevno borave	Razina obrazovanja		
	VŠS / prvostupnik	student/-ica diplomskog studija	VSS ili mag. struke
pregledne	184	28	89
	84,02 %	87,50 %	87,25 %
s materijalima nadohvat djeci da se ne penju	173	28	84
	79,00 %	87,50 %	82,35 %
zaštićene električne utičnice	167	22	79
	76,26 %	68,75 %	77,45 %
opasni predmeti izvan dohvata djece	175	26	83
	79,91 %	81,25 %	81,37 %
namještaj sa zaobljenim rubovima	135	23	57
	61,64 %	71,88 %	55,88 %
netoksični materijali	145	22	75
	66,21 %	68,75 %	73,53 %

Dodatnom analizom, uz primjenu Spearmanova koeficijenta korelacije, istražena je povezanost dobi ispitanika i pojedinih elemenata sigurnosti. Uočena je statistički značajna, iako blaga, pozitivna povezanost životne dobi odgojitelja i procjene važnosti upotrebe namještaja sa zaobljenim rubovima ($r = 0,13$; $p = 0,011$). Odgojitelji starije dobi u većoj mjeri naglašavaju važnost ovog sigurnosnog elementa, moguće zbog dugogodišnjeg iskustva rada s djecom i prepoznavanja potencijalnih rizika u prostoru. Kod ostalih promatranih elemenata sigurnosti nije utvrđena statistički značajna povezanost s dobi ispitanika ($p > 0,05$). To ukazuje na to da razumijevanje važnosti

sigurnosti boravka djece u dječjem vrtiću nije uvjetovano životnom dobi odgojitelja, nego je prisutno u svim dobnim skupinama.

Tablica 3.

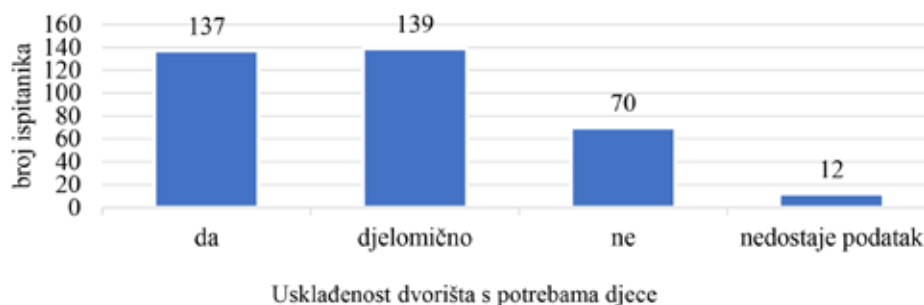
Povezanost procjene sigurnosti prostora u kojima dnevno borave djeca s dobi ispitanika

Dob i sigurnost	r	p
pregledni	-0,05	0,384
s materijalima nadohvat djeci da se ne penju	0,00	0,973
zaštićene električne utičnice	0,04	0,452
opasni predmeti izvan dohvata djece	-0,03	0,569
namještaj sa zaobljenim rubovima	0,13	0,011
netoksični materijali	-0,01	0,867
namještaj s niskim pregradama	-0,06	0,247
čiste i održavane prostorije	-0,04	0,432

Sudionici istraživanja zamoljeni su procijeniti usklađenost arhitektonskog i prostornog rješenja objekta u kojem rade s odredbama DPS-a (2008, 2010). Trećina ispitanika (30,17 %) smatra da objekt u kojem rade u potpunosti ispunjava zakonske odrednice. Većina sudionika (N=181; 50,56 %) smatra da su ti zahtjevi ispunjeni samo djelomično, dok 17,60 % (N=63) njih smatra da objekt u kojem rade ne udovoljava propisanim uvjetima (Graf 1.).

Graf 1.

Ispitanici prema percepciji usklađenosti objekta dječjeg vrtića u kojem rade s odrednicama Državnog pedagoškog standarda RPOO-a

Procjenjujući sigurnost prostora u kojima djeca svakodnevno borave, sudionici istraživanja najviše su se usmjerili na prostor sobe dnevnog boravka djece. Istražena je zato usklađenost prostora SBD odgojne skupine

s odrednicama *DPS-a* (2008, 2010), odnosno veličina od 5 m² po djetetu u jasicama i 3 m² po djetetu u vrtićkom boravku (Graf 2.).

Graf 2.

Ispitanici prema percepciji usklađenosti veličine sobe dnevnog boravka djece

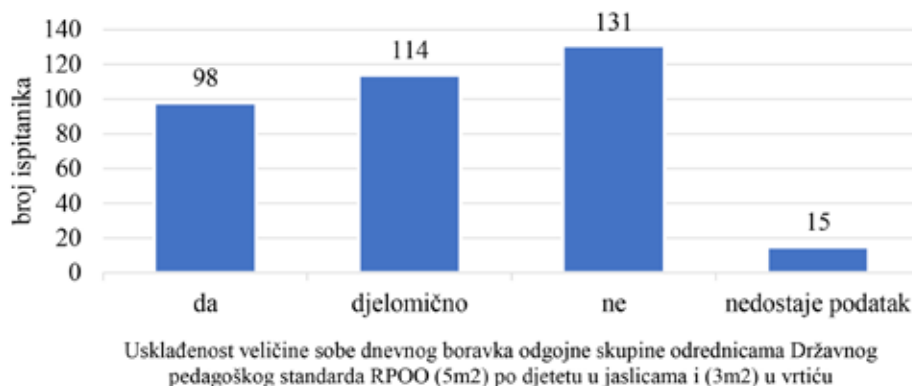
Procjena ispitanika korespondira s procjenom usklađenosti objekta s *DPS-om* (2008, 2010). Gotovo trećina ispitanika, njih 98 (27,37 %), smatra da je veličina sobe u potpunosti u skladu s propisima, dok 114 sudionika (31,84 %) procjenjuje da je ta usklađenost samo djelomična. Relativna većina ispitanika (36,59 %, N = 131) smatra da veličina sobe ne zadovoljava propisane standarde. Opravdano je zaključiti da veličina sobe dnevnog boravka u većini dječjih vrtića nije primjerena odrednicama *DPS-a* (2008, 2010) u odnosu na broj djece u skupini. Ova procjena sukladna je *Izvešću o radu pravobraniteljice za djecu* (2024). Upozorava se na prekobrojnost djece u odgojnim skupinama što narušava njihovu sigurnost. Veći broj djece u odgojnoj skupini zahtijeva više namještaja (primjerice, stolova i stolica) što smanjuje broj i raznolikost poticajnih centara te ograničava mogućnosti istraživanja i igrovnih aktivnosti djece. Ograničen prostor dodatno umanjuje mogućnost slobodnog kretanja i provođenja tjelesnih aktivnosti. Istodobno se smanjuju preglednost i uvid u potencijalno rizičnu igru djece. Rizik neprimjerenosti prostora prepoznaju i roditelji (Veselinović, 2010).

Nalaze ovog istraživanja potrebno je analizirati u kontekstu starosti objekata. Odgojitelji u uzorku procjenjuju da je većina objekata u kojima rade stara 40-ak godina. Sedamdesetih godina 20. stoljeća, s obzirom na nagli porast broja stanovnika u gradovima, intenzivirala se i gradnja dječjih vrtića (Bobovec i sur., 2020). Većina tada izgrađenih objekata bila je usklađena s tadašnjim zakonskim propisima. No usmjerenost na kvalitetu RPOO-a i sigurnost boravka djece u sustavu RPOO-a rezultirala je strožim kriterijima omjera broja djece u odnosu na veličinu prostora dječjeg vrtića.

Paralelno s novim objektima uređivao se i dvorišni prostor (Bobovec i sur., 2020). Sudionici istraživanja zamoljeni su zato da procijene usklađenost dvorišta s pedagoškim odrednicama i potrebama djece (Graf 3.) Većina ispitanika smatra da su dvorišta sasvim primjerena (137; 38,27 %) i djelomično primjerena (139; 38,83 %) potrebama djece.

Graf 3.

Procjena ispitanika o usklađenosti dvorišta dječjeg vrtića s potrebama djece

Primjenom Spearmanova koeficijenta korelacije nije utvrđena statistički značajna povezanost dobi ispitanika s razinom procjene ($r = 0,183$; $p > 0,367$). Primjenom jednosmjerne analize varijance ANOVA testom nije utvrđena statistički značajna razlika procjene ispitanika prema osnivaču dječjeg vrtića ($F = 2,575$; $p = 0,153$).

Nalazi istraživanja jasno potvrđuju da odgojitelji, neovisno o dobi i razini obrazovanja, sigurnost prostora u kojem borave djeca smatraju jednim od ključnih aspekata kvalitete rada u vrtiću. Preglednost i čistoća prostorija, uklanjanje potencijalno opasnih predmeta, postavljanje materijala na razinu koja sprječava penjanje, osiguravanje utičnica, upotreba netoksičnih materijala te namještaja sa zaobljenim rubovima i niskim pregradama prepoznati su kao prioriteti. Visoka razina suglasnosti među ispitanicima ukazuje na snažnu profesionalnu svijest o važnosti preventivnog djelovanja i stvaranja sigurnog okruženja. Iako je uočena blaga povezanost između dobi odgojitelja i veće osjetljivosti na pojedine sigurnosne elemente, sigurnosni kriteriji općenito su jednako važni svim skupinama ispitanika. Istodobno, rezultati koji govore o usklađenosti objekata i soba dnevnog boravka s odredbama *DPS-a* (2008, 2010) upućuju na određene nedostatke – tek manji dio odgojitelja smatra da su ti standardi u potpunosti zadovoljeni, dok većina procjenjuje da su ispunjeni samo djelomično ili uopće nisu ispunjeni. Takvi nalazi ukazuju na potrebu sustavnog ulaganja u infrastrukturu i prostorne uvjete kako bi se osiguralo

da sigurnosni standardi budu ujednačeni i u potpunosti primijenjeni u svim ustanovama.

ZAKLJUČAK

Usmjerenost na cjelovit razvoj i dobrobit djece rane i predškolske dobi u sustavu RPOO-a zahtijeva uravnoteženost sigurnosnih mjera i pedagoške svrhovitosti pojedinih pristupa i postupaka. Temeljne smjernice trebala bi ponuditi javna obrazovna politika. No, takve smjernice istodobno su i iskaz kulture zajednice – načina na koji roditelji i šire socijalno okruženje tumače sigurnost te uvažavaju propisane mjere. Neopravdano je pri tom zanemarivati znanstvene spoznaje, primjerice o važnosti i sigurnosti (prostorno-materijalnog i socijalnog) okruženja za razvoj rizične igre djece. Odnos potencijalnih rizika i sigurnosti kao referentnog okvira može doprinijeti razvoju samopouzdanja i samopoštovanja djece. To upućuje na nužnost suradnje znanstvenika i praktičara ali i interdisciplinarnu suradnju arhitekata i pedagoga.

Odgojitelje, kao temeljne nositelje djelatnosti RPOO-a, potiče se redefinirati prostorno-materijalne uvjete za igru i učenje djece uz istodobno poštivanje sigurnosnih mjera i protokola. One su usmjerene primarno na fizička ograničenja dok se, moguće, nedovoljno pozornosti posvećuje razvoju samozaštitnih kompetencija djece. Istodobno, analiza sigurnosnih elemenata prostora objekata dječjih vrtića ukazuje na ograničenja arhitektonskih i infrastrukturnih rješenja te opremljenosti dječjih vrtića. Sudionici istraživanja ukazuju na nepreglednost (primarno unutrašnjih) prostora namijenjenih djeci te prostorna ograničenja soba dnevnog boravka. Prekapacitiranost objekata dodatno ograničava mogućnosti provedbe sigurnosnih mjera.

Ovim istraživanjem obuhvaćen je velik broj odgojitelja, pa je uzorak reprezentativan u odnosu na populaciju i opravdava generalizacije. Nalazi ovog istraživanja ukazuju na visoku razinu percepcije sigurnosnih elemenata i odgovornosti odgojitelja za sigurnost djece tijekom boravka u dječjem vrtiću. To se može tumačiti i ograničenim pedagoškim paradigmama – nedovoljnim povjerenjem u djecu, nepoznavanjem ili nerazumijevanjem dobrobiti rizične igre za cjelovit razvoj djece, neprepoznavanjem važnosti razvoja samozaštitnih aktivnosti djece. Visoka usmjerenost na nadzor djece i njihovih aktivnosti, iako se može opravdati sigurnosnim mjerama, može se tumačiti i kao neprihvatanje dječje agentnosti, neuvažavanje prava djeteta na aktivno sudjelovanje u osobnom odgoju i obrazovanju te ograničavanje prava djeteta na izbor aktivnosti. To upućuje na potrebu dodatne edukacije praktičara ali i roditelja. U širem kontekstu to se može tumačiti i kao nedovoljno sudjelovanje zajednice, lokalne i javne obrazovne politike u (re)definiranju pedagoških i sigurnosnih normi. Razumijevanje koncepta kulture zajednice kao načina života upućuje

na propitivanje sigurnosti kao vrijednosti i kao potrebe u odnosu na druge temeljne potrebe djece.

Percepcija rizika i potencijalno opasnih ponašanja djece, primjerice penjanja, upućuje i na preispitivanje pedagoških paradigmi odgojitelja, ali i svih ostalih dionika odgojno-obrazovnog procesa. Promjene načina i kulture života u zajednici, primjerice sjedilački način života i kultura ograničavanja kretanja i aktivnosti djece, upućuju na potrebu istraživanja posljedica, ali i mogućnosti preveniranja rizika takvih ponašanja. Pritom se sigurnost djece ne može analizirati bez sagledavanja pedagoško-psihološke dobrobiti djece i suvremenih znanstvenih spoznaja.

Opravođano je zaključiti da je cjelovita dobrobit djece, uključujući i sigurnost boravka djece u sustavu RPOO-a, ishod sinergije zakonskih propisa, stručnih smjernica i pedagoške prakse. U tom procesu odgojitelj ne može biti sam. Znanstveno utemeljena istraživanja mogu biti snažni argumenti za preispitivanje postojeće zakonske regulative i pedagoške prakse iz područja sigurnosnih uvjeta u odnosu na dobrobit djece.

Ograničenja istraživanja

Istraživanje je usmjereno primarno na sigurnost infrastrukture objekata dječjih vrtića – primjerenost objekta, unutrašnjeg i vanjskog prostora te pojedinih sigurnosnih elemenata opreme i igrala. Nisu obuhvaćeni ostali aspekti sigurnosti koji bi uključivali socijalne situacije (potencijalno opasne osobe) ni postojeće sigurnosne mjere i protokole. To je moguće opravdati paradigmom *dobre prakse*, odnosno prakseološkom efikasnošću postojećih sigurnosnih mjera i protokola postupanja. Takvu perspektivu imali su i drugi sustavi, primjerice osnovnoškolski, dok se nisu dogodili incidenti s katastrofalnim ishodom (napadi na djecu u školi). Navedeno upućuje na potrebu daljnjih istraživanja te procjene rizika i potencijalno opasnih situacija u sustavu RPOO-a.

Kako bi se cjelovito sagledale perspektive svih dionika procesa, potrebno je istražiti i mišljenje roditelja djece uključene u dječji vrtić i djece. Iako se pri arhitektonskom kreiranju dječjeg vrtića često zanemaruje mišljenje struke, primarno odgojitelja, mišljenje djece se u pravilu ne čuje. *Konvencija o pravima djece* (Ujedinjeni narodi, 1989) i aktualni *Nacionalni kurikulum ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja* (Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2015) jamči djeci pravo na izražavanje osobnog mišljenja, pravo biti saslušani i pravo sudjelovanja u osobnom odgoju i obrazovanju. Usmjerenost na sustavni razvoj kvalitete RPOO-a trebalo bi, između ostalog, uzeti u obzir i perspektivu djece.

LITERATURA

- Beaulieu, E. i Beno, S. (2024). Healthy childhood development through outdoor risky play: Navigating the balance with injury prevention. *Paediatrics & Child Health*, 29(4), 255–261.
- Bobbio, A. (2020). La pedagogia di Loris Malaguzzi.: Per una ‘nuova’idea di bambino. *RELAdEI. Revista Latinoamericana de Educación Infantil*, 9(2), 85– 93. <https://revistas.usc.gal/index.php/reladei/article/view/7080/10637>
- Bobovec, B., Mateković, D. i Rako, G. (2020). *Odrastanje uz arhitekturu, Dječji vrtići i škole u 21. stoljeću.*
- Bouillet, D. (2019). *Inkluzivno obrazovanje: odabrane teme.* Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Burić, H. (2006). Prostor iz perspektive vrtića. *Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, 12(44), 18–20.
- Clark, A. (2022). *Slow knowledge and the unhurried child: Time for slow pedagogies in early childhood education.* Routledge.
- Cohen, L., Manion, L. i Morrison, K. (2007). *Metode istraživanja u obrazovanju.* Naklada Slap.
- Delač Fabris, S. i Rosić-Jakupović, A. (2023). Procjena rizika ugroženosti spolne viktimizacije djece na temelju analize stanja sigurnosti turističkih objekata. *Policija i sigurnost*, 32(1), 83–102.
- Državni zavod za statistiku (2025). *Dječji vrtići i druge pravne osobe koje ostvaruju programe predškolskog odgoja. Početak pedagoške godine 2024./2025.* <https://podaci.dzs.hr/2025/hr/97131>
- Europska unija (2016). *Povelja Europske unije o temeljnim pravima* (2016/C 202/02). Službeni list Europske unije, C 202, 389–405.
- Erikson, E. H. (1963). *Childhood and society* (Vol. 2, p. 1964). New York: Norton.
- Fushtei, O., i Sarancha, I. (2023). Formation of environmental culture in preschool children. *Personality and environmental issues*, 4, 21–25.
- Gagen, L. M., i Getchell, N. (2006). Using ‘constraints’ to design developmentally appropriate movement activities for early childhood education. *Early Childhood Education Journal*, 34(3), 227–232.
- Glasser, W. (1996). *Choice Theory: A New Psychology of Personal Freedom.* HarperCollins.
- Hadžikadunić, A., Borovina, A., Ahić, J., Purišević, F. i Novaković, R. (2016). Uloga lokalne zajednice u stvaranju sigurnih prostora za igru djece i mladih. *Sports Logos/Sportski Logos*, 14(27).
- Hauptman, M. i Woolf, A. D. (2017). Childhood ingestions of environmental toxins: What are the risks? *Pediatric Annals*, 46(12), e466–e471.
- Jelašić, Đ. (2007). Zdravo i sigurno dijete u jaslicama i vrtiću. *Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, 13(49), 29–30.

- Jovančević, M., Školnik Popović, V. i Jovančević, S. (2015). Utjecaj kemijskih toksina na rast i razvoj djece. *Medicinski vjesnik*, 47(1–2), 111–115.
- Kožul, S., i Car, L. (2007). Sigurnost djece – odgovornost odraslih. *Dijete Vrtić Obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, 23(49), 23–24
- Maleš, D., Milanović, M., i Stričević, I. (2003). *Živjeti i učiti prava – Odgoj za ljudska prava u sustavu predškolskog odgoja*. Filozofski fakultet u Zagrebu
- Maslow, A. H. (1954). *Motivation and Personality*. Harper & Row
- MacKay, M., Vincenten, J., Brussoni, M., i Towner, L. (2006). *Child Safety Good Practice Guide: Good investments in unintentional child injury prevention and safety 4. promotion*. Amsterdam: European Child Safety Alliance, Eurosafe. ISBN 978-90- 6788-318-4
- Monnet International School – Międzynarodowe Przedszkole Misia Paddingtona. (2018). *Safety rules in the kindergarten*. Varšava.
- Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih (2025). *Protokol o kontroli ulaska i izlaska iz školskih ustanova*. <https://mzom.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/Protokol/Protokol-za-O-i-SS-ver-2-1-2025.pdf>
- Paris, J. (2020). Safety. In *Health, safety, and nutrition in early childhood education* (1st ed., pp. 27–145). College of the Canyons.
- Plevnik, M. (2011). Fundamental motor patterns in kindergarten. U D. Milanović i G. Sporiš (ur.), *Proceedings book of 6th International Scientific Conference on Kinesiology* (str. 297–299). Zagreb: University of Zagreb, Faculty of Kinesiology.
- Pravobranitelj za djecu. (2025). *Izvjешće o radu pravobraniteljice za djecu 2024*. <https://dijete.hr/hr/izvjesce-o-radu-pravobraniteljice-za-djecu-u-2024-godini/>
- Republika Hrvatska (2008). *Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe*. Narodne novine, 63/2008.
- Republika Hrvatska (2010). *Izmjene Državnoga pedagoškog standarda predškolskog odgoja i naobrazbe*. Narodne novine, 90/2010.
- Republika Hrvatska (2015). *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje*. Narodne novine, 5/15.
- Republika Hrvatska (2014). *Pravilnik o izradi procjene rizika*. Narodne novine. 112/14.
- Republika Hrvatska (2007). *Program zdravstvene zaštite djece, higijene i pravilne prehrane djece u dječjim vrtićima*, Narodne novine, 105/02, 121/07.
- Republika Hrvatska (2023.). *Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju*. Narodne novine, 57/22, 101/23.
- Republika Hrvatska (2018). *Zakon o zaštiti na radu*. Narodne novine. 71/14, 118/14, 154/14, 94/18, 96/18.
- Republika Hrvatska (2022). *Zakon o zaštiti od požara*. Narodne novine. 92/10, 114/22
- Republika Hrvatska (2022). *Zakon o sustavu civilne zaštite*. Narodne novine. 82/15, 118/18, 31/20, 20/21, 114/22.
- Ujedinjeni narodi. (1989). *Konvencija o pravima djeteta*.

- UNICEF Innocenti Research Centre. (2001). *A league table of child death by injury in rich nations*. Report Card No. 2. Florence: UNICEF.
- Sahlberg, P. i Doyle, W. (2024) *Neka se djeca igraju – kako će više igre učiniti naše škole boljima i pomoći djeci napredovati*. Školska knjiga.
- Sandseter, E. B. H., Kleppe, R., i Sando, O. J. (2021). The prevalence of risky play in young children's indoor and outdoor free play. *Early Childhood Education Journal*, 49(2), 303–312.
- Seme Stojnović, I., i Vidović, T. (2007). Sigurnosni i zaštitni programi u dječjem vrtiću. *Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, 13(49), 2–6.
- Sindik, J. (2008). Poticajno okruženje i osobni prostor djece u dječjem vrtiću. *Metodički obzori*, 3(1), str. 143–154.
- Slunjski, E. (2012) *Tragovima dječjih stopa – istraživačka perspektiva djeteta u radu na projektu*. Zagreb: Profil.
- Spaulding, L. S., Mostert, M. P., i Beam, A. P. (2010). Is Brain Gym an effective educational intervention? *Exceptionality*, 18(1), 18–30.
- Towner, E., i Towner, J. (2001). The prevention of childhood unintentional injury. *Current Paediatrics*, 11(6), 403–408.
- Towner, E., i Errington, G. (2004). *How can injuries in children and older people be prevented?* Copenhagen: WHO Regional Office for Europe. (Health Evidence Network report).
- Visković, I., Marušić, A. i Topić, J. (2023). Djeca u riziku socijalne isključenosti u ranom i predškolskom odgojno-obrazovnom sustavu. *Školski vjesnik: časopis za pedagoški teoriju i praksu*, 72(2), 174–190.
- Visković, I., Višnjić Jevtić, A. i Marušić, A. (2022). Teachers' Opinions on Recognisable Aspects of the Institutional Early Childhood Education Culture. *Nova promišljanja o djetinjstvu: zbornik radova s međunarodne znanstveno-umjetničke konferencije održane u Zadru 4. i 5. lipnja 2021.*, 397–412.
- Višnjić Jevtić, A. i Visković, I. (2021). Roditeljstvo u vrijeme pandemije Covid-19: perspektiva roditelja djece rane i predškolske dobi. *Metodički ogledi*, 28(1), 11–38.
- Višnjić-Jevtić, A., Sadownik, A. R. i Engdahl, I. (2021, April). Broadening the rights of children in the Anthropocene. In *Young children in the world and their rights: Thirty years with the United Nations Convention on the rights of the child* (str. 237–273). Cham: Springer International Publishing.
- Višnjić Jevtić, A. i Panić, F. (2020). Samoprocjena roditeljskih i odgojiteljskih stavova prema rizičnoj igri. U A. Višnjić Jevtić, B. Filipan-Žignić, G. Lapat i K. Mikulan (ur.), *Jezik, književnost i obrazovanje – suvremeni koncepti. Zbornik radova s međunarodnog znanstvenog skupa 4. Međimurski filološki i pedagoški dani* (str. 227–235). Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Veselinović, Z. (2010). Roditeljsko vrednovanje preventivnog programa sigurnosti djece u dječjem vrtiću. *Metodički ogledi: časopis za filozofiju odgoja*, 17(1–2), 177–198.

